

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
БИОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

Студентски трг 16
11000 БЕОГРАД
Република СРБИЈА
Тел: +381 11 2186 635
Факс: +381 11 2638 500
Е-пошта: dekanat@bio.bg.ac.rs

САОПШТЕЊЕ

Универзитет у Београду - Биолошки факултет, објављује ово саопштење због значајног интересовања јавности поводом објављивања три "Нацрта текста студије о процени утицаја пројекта „Јадар“ на животну средину..."^(1,2,3) (у даљем тексту "Нацрт студије утицаја") компаније „Рио Сава Експлорејшн д.о.о.“, Београд (Rio Sava Exploration d.o.o. Beograd).

Основ за ово Саопштење је ангажовање Биолошког факултета, и стручног тима, на изради „Завршног извештаја о прегледу утицаја пројекта експлоатације и прераде минерала јадарита „Јадар“ на стање биодиверзитета и развој мера за смањење и ублажавање последица“ (у даљем тексту „Завршни извештај Биолошког факултета“), од стране „СГС Београд“ (SGS Beograd), а за потребе компаније „Рио Сава Експлорејшн д.о.о.“, Београд.

Разлог за објављивање овог саопштења, је значајан број погрешних, неутемељених, контрадикторних и тенденциозних изјава државних и приватних правних субјеката, као и појединаца, у погледу резултата истраживања стања биодиверзитета и развоја мера за смањење и ублажавање последица активности на подручју планираног рудника.

Додатни мотив, за ово обраћање, је и неадекватно и погрешно навођење одређеног броја кључних података, фактора угрожавања, предлога мера заштите, као и генералних закључака који су изнети у „Завршном извештају Биолошког факултета“.

Биолошки факултет је, у сарадњи са четири реномиране високошколске и научне институције у Србији, обавио једнократно теренско истраживање на ширем простору планираног рудника јадарита „Јадар“. Период истраживања је обухватио јун и јул месец 2020. године (по истраживачким групама, у трајању од 4 до 6 дана). На основу спроведених истраживања сачињен је „Завршни извештај Биолошког факултета“ (на српском и на енглеском језику), који је, преко фирме СГС Београд, прослеђен компанији „Рио Сава Експлорејшн д.о.о.“ Београд, у интегралној верзији. Комплетан „Завршни извештај Биолошког факултета“ се налази у режиму „пословне тајне“ (на захтев „Рио Сава Експлорејшн д.о.о.“, Београд), али су најзначајнији подаци о стању биодиверзитета на истраживаном подручју и могућим последицама (уколико овај пројекат буде реализован) презентовани у склопу научно-стручног скупа „Пројекат „Јадар“ - шта је познато?“ одржаног 6. и 7. маја 2021. године у организацији Српске академије наука и уметности (САНУ) и научног рада који је објављен након тог скупа⁽⁴⁾.

Главни закључци, који су изведени из анализе научних резултата презентованих у „Завршном извештају Биолошког факултета“, а који су објављени у зборнику САНУ „Пројекат „Јадар“ - шта је познато?“, у целини гласе овако:

„Степен и обим утицаја отварања рудника на укупни биодиверзитет подручја је изузетно значајан и кључно утиче на његову деградацију. У односу на то, идентификоване су, како иреверзибилне, тако и реверзибилне последице на квалитативну и квантитативну структуру биодиверзитета подручја.

Предложене, реално могуће, мере ублажавања и санирања последица по биодиверзитет подручја, изузетно су ограниченог капацитета и временски недовољно дефинисаног утицаја.

Због очекиваних иреверзибилних промена у појединим екосистемима, као и ризика од значајног угрожавања живог света Јадра, Дрине и низводних водотокова, оптимална и основна мера за спречавање негативних последица на стање биодиверзитета на овом подручју је одустајање од планиране експлоатације и прераде минерала јадарита.

За случај да оптимална мера за спречавање негативних последица на стање биодиверзитета не буде реализована, предлаже се низ мера и поступака који, уколико се спроведу по највишим стандардима и без остатка, могу, али само делимично и у временски ограниченом обиму, омогућити опстанак дела природних станишта и присутних популација биљних и животињских врста.“

Према подацима из „Нацрта студије утицаја“, коју је објавила компанија „Рио Сава Експлорешн д.о.о.“ Београд, ревизију досадашњих студија и извештаја везаних за биодиверзитет, укључујући и „Завршни извештај Биолошког факултета“, спровела је консултантска кућа “The Biodiversity Consultancy“ из Кембриџа, тако да сва одговорност за тачност података и изнетих предлога и ставова припада њима и потписницима „Нацрта студије утицаја“, а не стручном тиму и Биолошком факултету.

Биолошки факултет и стручни тим наглашавају да је генерални закључак изнет у „Завршном извештају Биолошког факултета“ резултат процене донете на основу строгих научно-методолошких поступака и да се могу побити и довести у питање само спровођењем истих методолошких поступака. Изостављање ових закључака и њихово релативизовање, без спровођења истих строгих научних методолошких правила, није у складу са основним научним принципима и постулатима. Самим тим, Биолошки факултет одбацује сваку одговорност за изношење закључака који су објављени у „Нацртима студије утицаја“, а који су у супротности са генералним и општим закључцима објављеним у „Завршном извештају Биолошког факултета“.

Овде сматрамо да је изузетно значајно нагласити да приступ у ревизији досадашњих студија и извештаја везаних за биодиверзитет, а из којих су произашле „регулаторне процене почетног стања биодиверзитета“, као и „предложени план заштите врста препознатих као приоритет за дугорочну заштиту или компензационе мере с циљем смањења резидуалног утицаја на биодиверзитет“, није базиран на националном законодавству, већ да су изнети предлози усклађени са релевантном праксом Европске уније (Стандард 6 – Европске банке за развој), која је базирана на ЕУ директивама које се односе на заштиту природе (Директива о стаништима и Директива о птицама).

Додатно, у плановима заштите врста се истиче да се са угроженом флором и фауном мора управљати у складу са Рио Тинто стандардом 14 – „Управљање земљиштем и његова санација“ и Рио Тинто Стандардом 16 – „Заштита биодиверзитета и управљање природним ресурсима“, што такође сматрамо неприхватљивим заобилажењем националних приоритета у заштити природе.

Наглашавамо да је природа у сваком подручју јединствена, и да нису сви показатељи степена угрожености појединих врста у европским размерама применљиви и на локалне услове у Србији. Из тог разлога не могу се користити, искључиво, међународни прописи и листе угрожености у анализи утицаја угрожавајућих фактора на природу у Србији, пренебрегавајући локалне природне специфичности и потребе наше државе.

Из тог разлога истичемо да је заштита животне средине и природних богатстава (земљишта, воде и ваздуха) у Републици Србији уставна категорија (Устав Републике Србије, чланови 74, 83, 85, 87, 88, 89, 97, 183, 190) (Сл. гласник РС бр. 98/2006).

Овим врховним државним актом се одређује да: „Свако има право на здраву животну средину и на благовремено и потпуно обавештавање о њеном стању. Свако, а посебно Република Србија и аутономне покрајине, одговоран је за заштиту животне средине.” И што сматрамо као најзначајније: „Свако је дужан да чува и побољшава животну средину.” (Устав Републике Србије, чл. 74).

Због свега претходно изнетог, закључци представљени у „Нацртима” који се односе на тренутно и будуће стање биодиверзитета, као и на могуће утицаје планираних активности рудника „Јадар” на природне вредности и животну средину у целини на истраживаном подручју, са становишта Биолошког факултета и истраживачког тима **не представљају оптимално решење везано за заштиту биодиверзитета.**

Београд, 06. 09. 2024. године

Кориштени извори

1. Јововић, А. (2024). „Нацрт текста студије – Студија о процени утицаја пројекта депоније индустријског отпада „Јадар“ пројекта на животну средину у складу са прописима РС. Rio Tinto – Jadar Project Serbia, Rio Sava Eksplorejšn d.o.o. Beograd p. 162.
2. Лилић, Н. (2024). „Нацрт текста студије – Студија о процени утицаја на животну средину пројекта подземне експлоатације лежишта литијума и бора Јадар постројења за обогаћивање руде и одлагање јаловине настале при рударским активностима. Рударско геолошки факултет – Универзитета у Београду п. 210.
3. Јововић, А. (2024). „Нацрт текста студије – Студија о процени утицаја Јадар пројекта – фазне изградње процесног постројења за прераду минерала јадарит „Јадар“ на животну средину у складу са прописима РС. Rio Tinto – Jadar Project Serbia, Rio Sava Eksplorejšn d.o.o. Beograd p. 68.
4. Кризманић, И., Живић, И., Никетић, М., Вуков, Т., Ћировић, Д., Кузмановић, Н., Весовић, Н., Анђелковић, М., Цвијановић, Г., Николић, Д., Пенезић, А., Маричић, М., Богдановић, Н., Поповић, М. & Лакушић, Д. (2021). Пројекат Јадар: биодиверзитет и биолошки утицаји. *Научно-стручни скуп „Пројекат Јадар - шта је познато?”* САНУ, 06-07.05.2021.

Др Љубиша Станисављевић

Декан Биолошког факултета

ИСТРАЖИВАЧКИ ТИМ

Др Имре Кризманић

Координатор тима

Универзитет у Београду - Биолошки факултет

Др Дмитар Лакушић

Универзитет у Београду - Биолошки факултет

Др Ивана Живић

Универзитет у Београду - Биолошки факултет

Др Душко Ћировић

Универзитет у Београду - Биолошки факултет

Др Никола Весовић

Универзитет у Београду - Биолошки факултет

Др Александра Пенезић

Универзитет у Београду - Биолошки факултет

Др Невена Кузмановић

Универзитет у Београду - Биолошки факултет

Др Марјан Никетић

Природњачки музеј у Београду,

Дописни члан САНУ

Др Милош Поповић

Природно математички факултет - Универзитет у Нишу

Др Горчин Цвијановић

Универзитет у Београду - Институт за мултидисциплинарна истраживања

Др Душан Николић

Универзитет у Београду - Институт за мултидисциплинарна истраживања

Др Тања Вуков

Универзитет у Београду - Институт за биолошка истраживања "Синиша

Станковић", Институт од националног значаја за Републику Србију

Др Марко Анђелковић

Универзитет у Београду - Институт за биолошка истраживања "Синиша

Станковић", Институт од националног значаја за Републику Србију

МSc Марко Маричић

Универзитет у Београду - Биолошки факултет

МSc Неда Богдановић

Универзитет у Београду - Биолошки факултет